

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

для здобувачів спеціальності 081 «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Біла Церква

2025

УДК 378.147:342(100)

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 6 від 15 квітня 2025 р.

Укладач: **Терещук М.М.**, кандидат юрид. наук, старший викладач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін

Терещук М.М. Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для здобувачів спеціальності 081 «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. М.М. Терещук. Біла Церква : БНАУ, 2025. 68 с.

Публікація містить рекомендації здобувачам вищої освіти до вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн», її зміст та структуру, а також критерії оцінювання результатів навчання, визначених освітньою програмою та стандартом вищої освіти.

Рецензент Сімакова С.І., канд. юрид. наук, доцент кафедри публічно-правових дисциплін Білоцерківського НАУ

Методичні вказівки розглянуто на засіданні кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін,
протокол №7 від 26 лютого 2025 р.

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету,
протокол №5 від 18 березня 2025 р.

© М.М. Терещук
БНАУ, 2025 р.

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1	Пояснювальна записка	4
2	Результати навчання з дисципліни	5
3	Контент змістовних модулів	6
4	Аудиторна робота	6
5	Самостійна робота	14
6	Орієнтовний перелік питань до заліку	57
7	Критерії оцінювання результатів навчання здобувача	59
8	Рекомендована література	63

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» здобувачами вищої освіти соціально-гуманітарного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми 081 «Право» є розкриття основних тенденцій існування та розвитку політико-правових систем світу, уміння застосовувати методологію конституційного права до аналізу сучасних державно-правових процесів й явищ у юридичній практиці, формування наукового світогляду, правосвідомості про роль і місце конституціоналізму в регулюванні суспільних відносин.

Завдання викладання навчальної дисципліни полягає у відображенні основних положень права, підвищення рівня правової свідомості і правової культури здобувачів вищої освіти, вироблення вмінь і навичок та подальшому використанні законодавства в практичній роботі за обраною спеціальністю.

Самостійна робота здобувача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи здобувача з дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни, даними методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійну роботу здобувача забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум, навчально-методичний комплекс дисципліни тощо.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати у бібліотеці, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Самостійну роботу здобувачів організовує викладач через систему домашніх завдань, виконання яких має оцінювати викладач.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну, тем есе, тем для презентацій, письмових завдань, вирішення яких має на меті формування компетентностей

здобувачів щодо своєї спеціальності.

Навчальна дисципліна «Конституційне право зарубіжних країн» є теоретичною і забезпечує засвоєння основних понять і категорій права та державознавства, слугує формуванню знань у здобувачів освіти з основ законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми
<i>Загальні компетентності</i>
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 13. Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки, технологій.
ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
<i>Спеціальні компетентності</i>
СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
СК 5 Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
СК 6. Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.

Результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми
РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

КОНТЕНТ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ

<i>Змістовий модуль 1</i>
Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах
Тема 1. Основи теорії конституції у зарубіжних країнах
Тема 2. Конституційно-правові основи суспільного ладу в зарубіжних країнах
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах
Тема 4. Конституційно-правовий статус політичних інститутів у зарубіжних країнах
Тема 5. Форми держави у зарубіжних країнах
Тема 6. Виборче право, виборчі системи і референдуми у зарубіжних країнах
Тема 7. Парламенти у зарубіжних країнах
Тема 8. Глава держави у зарубіжних країнах
Тема 9. Уряд у зарубіжних країнах
Тема 10. Конституційні основи судової влади
Тема 11. Конституційні основи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах
<i>Змістовий модуль 2</i>
Конституційне право окремих країн
Тема 12. Основи конституційного права США
Тема 13. Основи конституційного права Великобританії
Тема 14. Основи конституційного права Німеччини
Тема 15. Основи конституційного права Польщі
Тема 16. Основи конституційного права Франції
Тема 17. Основи конституційного права Японії

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

«ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»

Тема 1

Основи теорії конституції у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття конституції та її суть.
2. Види конституцій
3. Порядок прийняття, зміни і припинення дії конституції.
4. Правовий захист конституцій

Ключові слова: конституція, правова система, основні закони, верховенство права, права людини, державний устрій

Тема 2

Конституційно-правові основи суспільного ладу в зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Основи конституційного устрою зарубіжних країн.
2. Розподіл влади в конституціях зарубіжних країн.
3. Права та свободи людини в конституціях зарубіжних країн.
4. Особливості правового статусу та організація державної влади в зарубіжних країнах.

Ключові слова: суспільний лад, політична система, соціальний контракт, державна влада, громадянські права, законодавство.

Тема 3
Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних
країнах

Семінарське заняття

1. Політично-правові основи взаємовідносин між державою та особою.
2. Права і свободи громадян: загальна характеристика.
3. Класифікація конституційних прав і свобод громадян.
4. Громадянство: порядок набуття і втрати.

Ключові слова: права людини, громадянство, свободи, обов'язки, захист прав, декларація прав

Тема 4
Конституційно-правовий статус політичних інститутів у зарубіжних
країнах

Семінарське заняття

1. Поняття політичних партій. Функції політичних партій
2. Основні види політичних партій в зарубіжних країнах
3. Організаційна структура політичних партій
4. Партійні системи зарубіжних країн. Види партійних систем

Ключові слова: політичні інститути, конституція, виборчі комісії, законодавчі органи, виконавча влада, політичні партії

Тема 5
Форми держави у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Форма держави.
2. Форма правління.

3. Форма державного устрою.
4. Політичний режим.

Ключові слова: монархія, республіка, федерація, унітарна держава, демократія, тоталітаризм

Тема 6

Виборче право, виборчі системи і референдуми у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття, сутність і принципи виборчого права
2. Поняття і види виборів
3. Виборчі системи
4. Референдуми в зарубіжних країнах

Ключові слова: виборче право, виборчі системи, референдум, пропорційна система, мажоритарна система, виборчий процес

Тема 7

Парламенти у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття та етапи розвитку парламенту і парламентаризму. Місце і роль парламентів у системі влади в зарубіжних країнах
2. Класифікація парламентів
3. Структура парламентів
4. Формування парламентів
5. Припинення повноважень парламентів
6. Повноваження парламенту
7. Законодавчий процес
8. Конституційно-правовий статус депутата в зарубіжних країнах

Ключові слова: парламент, двопалатність, законодавча влада, депутат, засідання, законопроекти

Тема 8
Глава держави у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття і юридична природа інституту глави держави у зарубіжних країнах.
2. Порядок заміщення глави держави у зарубіжних країнах.
3. Повноваження глави держави.
4. Відповідальність глави держави у зарубіжних країнах

Ключові слова: президент, монарх, повноваження, обрання, імпічмент, протокол

Тема 9
Уряд у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття уряду. Місце уряду в системі вищих органів державної влади.
2. Види урядів.
3. Порядок формування уряду, його склад і структура.
5. Порядок діяльності уряду.
6. Повноваження уряду.
7. Відповідальність уряду.

Ключові слова: кабінет міністрів, виконавча влада, прем'єр-міністр, міністерства, адміністрація, виконання законів

Тема 10
Конституційні основи судової влади

Семінарське заняття

1. Поняття судової влади і її місце у зарубіжних країнах.
2. Судові системи зарубіжних країн.
3. Конституційний статус суддів у зарубіжних країнах.

Ключові слова: судова влада, конституційний суд, правосуддя, суддя, законність, рішення суду

Тема 11
Конституційні основи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах

Семінарське заняття

1. Поняття місцевого самоврядування та управління
2. Системи місцевого самоврядування.
3. Компетенція місцевих органів управління
4. Відносини місцевих органів із центральними органами держави

Ключові слова: місцеве самоврядування, муніципалітет, мер, місцеві вибори, децентралізація, бюджет

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ОКРЕМИХ КРАЇН»

Тема 12
Основи конституційного права США

Семінарське заняття

1. Конституційні основи

2. Права і свободи громадян
3. Організація та діяльність органів влади
4. Судова система
5. Державний устрій. Місцеве самоврядування.

Ключові слова: конституція, федералізм, білль про права, верховний суд, розподіл влад, поправки

Тема 13 **Основи конституційного права Великобританії**

Семінарське заняття

1. Конституційні основи
2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина
3. Партійна система
4. Організація і діяльність органів влади
5. Державний устрій та організація влади на місцях

Ключові слова: парламент, статутне право, звичаєве право, монархія, верховенство права, прецедентне право

Тема 14 **Основи конституційного права Німеччини**

Семінарське заняття

1. Основний Закон ФРН
2. Вищі органи державної влади
3. Німецький федералізм. Місцеве самоврядування і управління

Ключові слова: основний закон, федерація, бундестаг, бундесрат, конституційний суд, права людини

Тема 15
Основи конституційного права Польщі

Семінарське заняття

1. Конституція Польщі
2. Вищі органи державної влади
3. Конституційний трибунал, державний трибунал, найвища палата контролю. Уповноважений з прав громадян
4. Зміна Конституції
5. Місцеве самоврядування

Ключові слова: конституція, сейм, сенат, президент, верховний суд, права громадян

Тема 16
Основи конституційного права Франції

Семінарське заняття

1. Конституція Франції
2. Вищі органи державної влади
3. Форма державного устрою. Місцеве самоврядування і управління

Ключові слова: конституція, п'ята республіка, президент, парламент, рада конституції, права людини

Тема 17
Основи конституційного права Японії

Семінарське заняття

1. Загальна характеристика Конституції Японії
2. Центральні державні органи

3. Судова система

4. Місцеве самоврядування

Ключові слова: конституція, імператор, парламент, кабінет міністрів, верховний суд, демократичні права

САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи здобувачів над темами в межах навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання індивідуально-дослідницьких завдань. Забезпечується самостійна робота списком визначеної літератури для обов'язкового та додаткового опрацювання, системою навчально-методичних засобів. Методичні вказівки передбачають можливість самоконтролю з боку здобувача вищої освіти.

Окрім читання лекцій викладачем передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується здобувачам для забезпечення самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою складовою частиною навчальної роботи і призначена для досягнення наступних цілей: закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок; підготовка до практичних занять, складання модулів та заліку; формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань. Слід наголосити, що самостійна робота здобувачів вищої освіти приносить результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є вивчення наукової літератури – підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань в області права, рекомендованих викладачем.

Засвоєння під час здійснення самостійної роботи важливих і складних питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

У процесі самостійної роботи здобувачі повторюють й закріплюють

матеріал аудиторних занять.

Практична робота з підготовки до семінарських занять здійснюється за відповідним планом для кожної теми, що містить перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарське заняття.

З навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» здобувачі виконують такі види самостійної роботи:

1. Ознайомлення з рекомендованими джерелами і літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань для обговорення на семінарському занятті (Здобувачі мають ґрунтовно опрацювати всі рекомендовані джерела і літературу до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно методичних вказівок для обговорення на семінарському занятті).

2. Складання термінологічного словника до теми і підготовка до понятійного диктанту (термінологічний словник оформлюється рукописно чи у друкованому вигляді).

3. Розроблення структурно-логічних схем за темами (Структурно-логічні схеми за темами згідно методичних вказівок оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді).

4. Виконання тестових завдань.

5. Вирішення ситуаційних завдань (Відповіді на питання ситуаційного завдання оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді з посиланням на відповідні нормативно-правові акти).

6. Написання есе (Твору невеликого обсягу та вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного питання, не претендує на визначальне чи вичерпне трактування предмета. Як правило, есе пропонує новий, суб'єктивний погляд на проблему, може мати філософський, науково-популярний характер. Здобувачу також надається можливість виконати презентацію відповідної теми).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

«ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»

Тема 1

Основи теорії конституції у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порівняльний аналіз моделей писаних конституцій США, Німеччини, Франції, Польщі.
2. Функції конституцій.
3. Порядок внесення змін до конституцій США, Німеччини, Франції, Італії.
4. Європейська модель конституційного контролю.

Вирішити задачі:

Задача 1: Описати основні відмінності та подібності між президентською республікою (наприклад, США) та парламентською республікою (наприклад, Німеччина). Розглянути, як ці відмінності впливають на розподіл влади, роль голови держави, процедури прийняття законів та механізми контролю.

Задача 2: Порівняти конституційні права та свободи, гарантовані різними конституціями (наприклад, у Франції, Канаді та Індії). Розглянути, як ці права реалізуються на практиці, які є механізми їх захисту та які існують обмеження або винятки.

Задача 3: Проаналізувати різні підходи до конституційного контролю у різних країнах (наприклад, конституційний суд у Німеччині та Верховний суд у США). Розглянути, як ці органи працюють, які функції виконують та як впливають на конституційну стабільність.

Література:

1. Бориславська О.М., Заяць І.Я., Різник С.В. Конституційне право зарубіжних держав: навч.-метод. посібн. К. : ІнЮре, 2021. 360 с.

2. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. 183с.
3. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
4. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
5. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.

Тема 2

Конституційно-правові основи суспільного ладу в зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття засад конституційного ладу.
2. Зміст принципів засад конституційного ладу.
3. Конституційно-правовий статус основних суб'єктів політичної системи держави.

Вирішити задачі:

Задача 1: Описати основні принципи соціальної та економічної організації у різних країнах (наприклад, соціальна держава у Швеції, капіталістична економіка у США, змішана економіка у Франції). Розглянути, як ці принципи впливають на рівень життя громадян, доступ до послуг та соціальну справедливість.

Задача 2: Порівняти системи соціального забезпечення у різних країнах (наприклад, державне медичне страхування у Великій Британії, приватне

медичне страхування у США, пенсійні системи у Німеччині та Японії). Вивчити, які послуги надаються громадянам, як фінансуються ці системи та які є виклики та переваги кожної системи.

Задача 3: Проаналізувати роль громадянського суспільства у формуванні суспільного ладу у різних країнах (наприклад, роль НГО у розвитку демократії в Індії, вплив профспілок на політику у Франції, діяльність громадських організацій у захисті прав людини у Бразилії). Розглянути, як громадянське суспільство взаємодіє з державою та впливає на суспільні процеси.

Література:

1. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. 183с.
2. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
3. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
4. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.

Тема 3

Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Класифікація прав і свобод за різними критеріями.
2. Обов'язки людини і громадянина в зарубіжних країнах.
3. Режим іноземних громадян і осіб без громадянства.
4. Загальні гарантії прав і свобод людини і громадянина.
5. Місце омбудсмана в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти конституційно-правовий статус громадян у країнах з різними формами правління (наприклад, у монархії, президентській республіці та парламентській республіці). Розглянути, які права та обов'язки надаються громадянам та як це впливає на їхнє становище в державі.

Задача 2: Проаналізувати різні підходи до захисту прав людини у зарубіжних країнах (наприклад, у Європейському Союзі, США та Південній Африці). Вивчити, які механізми існують для забезпечення прав людини, які органи здійснюють контроль за дотриманням прав та як реагують на їх порушення.

Задача 3: Дослідити вплив міжнародних конвенцій і договорів на конституційно-правовий статус громадян у різних країнах (наприклад, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у країнах Європи, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права у країнах Азії). Розглянути, як ці міжнародні акти впливають на внутрішнє законодавство та права громадян.

Література:

1. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.

2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.

Тема 4

Конституційно-правовий статус політичних інститутів у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порівняння політичних систем президентських та парламентських республік.
2. Вплив політичних партій на формування уряду та участь громадян у політичних процесах.
3. Механізми забезпечення стабільності та ефективності політичних систем у різних країнах.
4. Вплив політичних реформ на розвиток демократії та політичну стабільність.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти політичні системи країн з різними формами правління (наприклад, демократія у Швейцарії, автократія у Північній Кореї та авторитаризм у Саудівській Аравії). Розглянути, як ці політичні системи впливають на права громадян, систему виборів та функціонування державних інституцій.

Задача 2: Описати роль політичних партій у політичних системах різних країн (наприклад, багатопартійна система у Німеччині, двопартійна система у США та однопартійна система у Китаї). Вивчити, як політичні партії впливають на політичні процеси, формування уряду та участь громадян у політиці.

Задача 3: Проаналізувати вплив політичних реформ на політичні системи у різних країнах (наприклад, політичні реформи у Польщі після падіння комунізму, демократичні реформи у Південній Африці після апартеїду та конституційні реформи в Іспанії після смерті Франко). Розглянути, які зміни були внесені до політичних систем, як вони вплинули на політичну стабільність та розвиток демократії.

Література:

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
2. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.

6. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.

Тема 5 **Форми держави у зарубіжних країнах**

Питання для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризувати певну державу (на свій вибір) за формою державного правління.
2. Конституційний статус і роль монарха у розвинутих країнах.
3. Охарактеризувати певну державу (на свій вибір) за формою державного устрою.
4. Конституційно-правовий статус автономій у Великобританії, Італії, Іспанії.

Вирішити задачі:

Задача 1: Описати відмінності між унітарною державою та федерацією (наприклад, унітарна держава Франція та федерація США). Розглянути, як ці форми державного устрою впливають на розподіл влади між центральним та регіональними урядами, права та обов'язки регіонів та їх взаємодію.

Задача 2: Порівняти конституційні та абсолютні монархії (наприклад, конституційна монархія у Великій Британії та абсолютна монархія у Саудівській Аравії). Вивчити, як ці форми правління впливають на політичну систему, роль монарха та права громадян.

Задача 3: Проаналізувати республіканську форму правління у різних країнах (наприклад, президентська республіка у Бразилії та парламентська республіка у Німеччині). Розглянути, як організована влада в таких республіках, які повноваження мають президент та парламент, та як вони взаємодіють між собою.

Література:

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
4. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019.
6. Терещук М.М. Різновиди монархічної форми правління: порівняльна характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. праць. 2007. Вип. 38. С.143-147.
7. Терещук М.М. Різновиди республіканської форми правління: порівняльна характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. праць. 2006. Вип. 33. С. 72-78.

Тема 6

Виборче право, виборчі системи і референдуми у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття та види виборчих цензів.
2. Виборчі системи, що застосовуються при виборах у парламент у Великобританії, Франції та Німеччині.

3. Поєднання мажоритарної і пропорційної виборчих систем у деяких країнах.
4. Поняття та стадії процесу референдуму.
5. Поняття та особливості консультативного референдуму.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти різні виборчі системи (наприклад, мажоритарна система у Великій Британії, пропорційна система у Німеччині та змішана система у Японії). Розглянути, як ці системи впливають на результати виборів, представництво політичних партій та участь громадян у виборах.

Задача 2: Описати конституційно-правові основи виборчого права у різних країнах (наприклад, у США, Франції та Індії). Вивчити, які вимоги ставляться до виборців та кандидатів, як організовуються вибори та які механізми забезпечення чесності та прозорості виборчого процесу існують.

Задача 3: Проаналізувати роль референдумів у політичних системах різних країн (наприклад, референдуми у Швейцарії, Італії та Бразилії). Розглянути, як референдуми впливають на прийняття рішень, які питання виносяться на референдум та які механізми контролю за їх проведенням існують.

Література:

1. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.

5. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.

Тема 7

Парламенти у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Структура та повноваження парламентів у унікамеральних та бікамеральних системах.
2. Процеси прийняття законів у різних парламентах та роль комітетів.
3. Взаємодія парламентів з іншими гілками влади та механізми контролю.
4. Роль парламентських комісій та комітетів у політичних системах різних країн.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти структуру та повноваження парламентів у різних країнах (наприклад, унікамералізм у Швеції та бікамералізм у Великій Британії та США). Розглянути, як розподіляються функції між різними палатами парламенту та які повноваження мають депутати.

Задача 2: Описати процеси прийняття законів у різних парламентах (наприклад, у Франції, Німеччині та Канаді). Вивчити, як законопроекти проходять через різні етапи обговорення та голосування, які комітети беруть участь у цьому процесі та які механізми контролю існують.

Задача 3: Проаналізувати роль парламентських комісій та комітетів у різних країнах (наприклад, у Великій Британії, Італії та Індії). Розглянути, які комітети існують, які їхні функції та як вони впливають на роботу парламенту та прийняття рішень.

Література:

1. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
4. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. 483 с.
6. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 260 с.

Тема 8

Глава держави у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порівняння конституційно-правового статусу президентів у різних країнах.
2. Роль монархів у конституційних та абсолютних монархіях.
3. Процеси імпічменту та відставки глави держави у різних країнах.
4. Вплив глави держави на політичну систему та взаємодія з іншими гілками влади.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти конституційно-правовий статус президентів у різних країнах (наприклад, у США, Франції та Південній Кореї). Розглянути, які повноваження мають президенти, як вони обираються та які механізми контролю існують за їх діяльністю.

Задача 2: Описати роль монархів у конституційних та абсолютних монархіях (наприклад, у Великій Британії, Швеції та Саудівській Аравії). Вивчити, які повноваження мають монархи, як вони впливають на політичну систему та які обмеження накладаються на їх владу.

Задача 3: Проаналізувати процеси імпічменту та відставки глави держави у різних країнах (наприклад, процес імпічменту у США, відставка президента в Італії та відставка монарха в Японії). Розглянути, які підстави для імпічменту або відставки існують, які процедури застосовуються та які наслідки це має для політичної системи.

Література:

1. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. 183с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
3. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
4. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 260 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
6. Бориславська О.М., Заяць І.Я., Різник С.В. Конституційне право зарубіжних держав: навч.-метод. посібн. К. : ІнЮре, 2021. 360 с.

7. Терещук М.М. Інститут відповідальності глави держави в парламентських монархіях. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 2. С. 56-59.

Тема 9
Уряд у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Структура та повноваження урядів у різних країнах.
2. Процеси формування уряду у парламентських, президентських та напівпрезидентських системах.
3. Роль уряду у вирішенні соціально-економічних питань у різних країнах.
4. Взаємодія урядів з іншими гілками влади та механізми контролю за їх діяльністю.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти структуру та повноваження урядів у різних країнах (наприклад, унітарний уряд у Франції, федеративний уряд у Німеччині та змішаний уряд у Канаді). Розглянути, як організована виконавча влада, які функції виконують різні міністерства та відомства та як вони взаємодіють з іншими гілками влади.

Задача 2: Описати процес формування уряду у різних політичних системах (наприклад, у парламентській системі Великої Британії, президентській системі США та напівпрезидентській системі Франції). Вивчити, як обирається прем'єр-міністр або президент, які критерії використовуються для призначення міністрів та як формуються коаліційні уряди.

Задача 3: Проаналізувати роль урядів у вирішенні соціально-економічних питань у різних країнах (наприклад, економічні реформи уряду в Китаї, соціальні програми уряду у Швеції та антикризові заходи уряду в Греції). Розглянути, які

політики та заходи вживаються урядами для забезпечення економічної стабільності, соціальної справедливості та розвитку країни.

Література:

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
2. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
6. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
7. Терещук М.М. Актуальні питання відповідальності уряду в сучасних республіках. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. №30. С. 51-54.

Тема 10

Конституційні основи судової влади

Питання для самостійного опрацювання:

1. Конституційно-правовий статус судової влади у різних країнах та забезпечення її незалежності.

2. Роль конституційних судів у захисті прав громадян та вплив на законодавство.
3. Процеси призначення суддів у різних країнах та механізми забезпечення прозорості та справедливості.
4. Взаємодія судової влади з іншими гілками влади та механізми контролю за її діяльністю.

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти конституційно-правовий статус судової влади у різних країнах (наприклад, у США, Німеччині та Японії). Розглянути, які функції та повноваження мають суди, як забезпечується їх незалежність та які механізми контролю за їх діяльністю існують.

Задача 2: Описати роль конституційних судів у різних країнах (наприклад, у Франції, Італії та Південній Африці). Вивчити, які функції виконують конституційні суди, як вони впливають на законодавство та захист прав громадян.

Задача 3: Проаналізувати процес призначення суддів у різних країнах (наприклад, у Великій Британії, Канаді та Австралії). Розглянути, які критерії використовуються для призначення суддів, які органи беруть участь у цьому процесі та як забезпечується прозорість та справедливість призначень.

Література:

1. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 260 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
4. Бориславська О.М., Заяць І.Я., Різник С.В. Конституційне право зарубіжних держав: навч.-метод. посібн. К. : ІнЮре, 2021. 360 с.

5. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. 183с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.

Тема 11

Конституційні основи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах

Питання для самостійного опрацювання:

1. Моделі місцевого самоврядування в різних країнах світу (на прикладі декількох країн).
2. Принципи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
3. Порядок формування і структура представницьких органів місцевого самоврядування (на прикладі певної країни на свій вибір).

Вирішити задачі:

Задача 1: Порівняти конституційно-правовий статус місцевих органів влади у різних країнах (наприклад, унітарна держава Франція, федерація Німеччина та змішана система Італія). Розглянути, які повноваження мають місцеві органи влади, як вони фінансуються та як взаємодіють з центральною владою.

Задача 2: Описати роль місцевого самоврядування у забезпеченні надання послуг громадянам у різних країнах (наприклад, муніципальні послуги у Швеції, місцеве медичне обслуговування у Канаді та комунальні послуги у Японії). Вивчити, як організоване надання послуг, які функції виконують місцеві органи та як забезпечується якість послуг.

Задача 3: Проаналізувати процеси децентралізації влади у різних країнах (наприклад, децентралізація у Польщі, Іспанії та Південній Африці). Розглянути,

які заходи вживаються для передачі повноважень місцевим органам, які результати децентралізації та які виклики виникають у цьому процесі.

Література:

1. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
3. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
4. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. 483 с.
5. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
6. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ОКРЕМИХ КРАЇН»

Тема 12

Основи конституційного права США

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історичний розвиток та створення Конституції США.

2. Розподіл влади та система стримувань і противаг.
3. Основні права і свободи, гарантовані Біллем про права.
4. Процедури внесення поправок до Конституції США.

Вирішити задачі:

Задача 1: Поділ влади та судовий контроль

Ситуація: Конгрес США ухвалив закон, який значно обмежує свободу слова під час передвиборчої кампанії. Президент підписав цей закон, і він набув чинності. Однак група громадян подала позов до Верховного суду США, стверджуючи, що цей закон суперечить Першій поправці до Конституції.

Питання:

1. Яку роль у цій ситуації відіграє принцип поділу влади?
2. Чи може Верховний суд визнати цей закон неконституційним?
3. Яке рішення найімовірніше ухвалить суд?

Задача 2: Виборча система та Колегія виборців

Ситуація: Під час президентських виборів у США кандидат А отримав 48% голосів виборців по країні, а кандидат В — 46%. Однак за підрахунком голосів у Колегії виборців кандидат В здобув 278 голосів (з необхідних 270), а кандидат А — лише 260.

Питання:

1. Чому кандидат В виграв вибори, хоча отримав менше голосів виборців?
2. Як функціонує Колегія виборців?
3. Чи можна змінити систему виборів президента в США?

Задача 3: Права штатів та федеральна влада

Ситуація: Штат Каліфорнія ухвалив закон, який дозволяє легальне використання певного виду наркотичних речовин у медичних цілях. Водночас федеральний уряд США забороняє цей вид речовин на всій території країни. Федеральні правоохоронні органи починають арештовувати людей, які

користуються цією речовиною відповідно до закону штату.

Питання:

1. Чи має Каліфорнія право встановлювати свої власні закони, які суперечать федеральному законодавству?
2. Що передбачає принцип верховенства федерального права?
3. Як може бути вирішений цей конфлікт?

Література:

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
2. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваіте, 2021. 528 с.
6. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.

Тема 13

Основи конституційного права Великобританії

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історичний розвиток та еволюція британської Конституції.

2. Парламентський суверенітет та розподіл влади у Великобританії.
3. Роль монарха у британській політичній системі.
4. Основні права та свободи, гарантовані британською Конституцією.

Вирішити задачі:

Задача 1: Конституція та джерела права

Ситуація: Група громадян Великобританії вимагає визнати один із законів неконституційним, аргументуючи це тим, що він суперечить основним принципам демократії. Вони звертаються до суду, заявляючи, що закон порушує їхні права.

Питання:

1. Чи може суд Великобританії визнати закон неконституційним?
2. Які джерела складають Конституцію Великобританії?
3. Яку роль у цій ситуації відіграє Парламент?

Задача 2: Монарх та уряд

Ситуація: Королева (або король) Великобританії публічно висловлює незгоду із законопроектом, який розглядає Парламент. Водночас прем'єр-міністр стверджує, що уряд має право ухвалювати рішення без згоди монарха.

Питання:

1. Чи може монарх заблокувати ухвалення закону?
2. Яку роль відіграє монарх у законодавчому процесі?
3. Чи має прем'єр-міністр більше влади, ніж монарх?

Задача 3: Судова система та прецедентне право

Ситуація: У Великобританії виник спір щодо прав людини, і позивач наполягає, що суд повинен застосувати рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Однак уряд заявляє, що рішення ЄСПЛ не є обов'язковими для британських судів.

Питання:

1. Чи зобов'язані британські суди виконувати рішення ЄСПЛ?
2. Як судова система Великобританії використовує прецедентне право?
3. Чи можуть британські суди переглядати рішення Парламенту?

Література:

1. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
4. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. 483 с.
6. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 260 с.

Тема 14

Основи конституційного права Німеччини

Питання для самостійного опрацювання:

1. Створення та розвиток Основного закону (Grundgesetz) Німеччини.
2. Федералізм у Німеччині: розподіл повноважень між федеральним урядом та землями.
3. Роль Федерального Конституційного Суду у захисті конституційних прав та забезпеченні правопорядку.

4. Основні права та свободи, гарантовані Основним законом Німеччини.

Вирішити задачі:

Задача 1: Основний закон та права людини

Ситуація: Німеччина прийняла закон, який дозволяє органам державної безпеки обмежувати свободу особи на підставі підозр у тероризмі без попереднього судового дозволу. Це викликало занепокоєння серед правозахисних організацій, які стверджують, що закон суперечить основним правам людини, гарантованим Основним законом Німеччини.

Питання:

1. Чи можуть органи влади ухвалювати закони, які обмежують права людини, згідно з Основним законом?
2. Які принципи захисту прав людини містить Основний закон Німеччини?
3. Які можливості має суд у разі порушення прав людини цим законом?

Задача 2: Федеральний устрій та повноваження земель

Ситуація: Німеччина є федерацією, де 16 земель (федеральних штатів) мають свої конституції і значний обсяг самоврядування. Однак одна з земель ухвалила закон, який суперечить федеральному законодавству щодо екологічної політики, і уряд Німеччини заявив про необхідність скасування цього закону.

Питання:

1. Яким чином федеральна влада може впливати на закони земель?
2. Які повноваження мають землі в Німеччині?
3. Як вирішується конфлікт між федеральними та земельними законами?

Задача 3: Роль Федерального Конституційного суду

Ситуація: Група депутатів Бундестагу подала до Федерального Конституційного суду позов щодо неконституційності нового закону, який, на їхню думку, порушує принципи демократії і вільних виборів, гарантовані Основним законом.

Питання:

1. Яка роль Федерального Конституційного суду Німеччини в такій ситуації?
2. Які повноваження має цей суд у системі контролю за конституційністю законів?
3. Як Федеральний Конституційний суд може змінити цей закон?

Література:

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
6. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019.

Тема 15**Основи конституційного права Польщі*****Питання для самостійного опрацювання:***

1. Створення та розвиток Конституції Польщі 1997 року.

2. Розподіл повноважень між виконавчою, законодавчою та судовою гілками влади у Польщі.
3. Роль Конституційного Трибуналу у забезпеченні конституційного правопорядку.
4. Основні права та свободи, гарантовані Конституцією Польщі.

Вирішити задачі:

Задача 1: Конституція Польщі та права людини

Ситуація: Польща прийняла закон, який дозволяє обмежувати права людини в певних надзвичайних ситуаціях, таких як епідемії або природні катастрофи. Проте правозахисні організації стверджують, що цей закон порушує права на свободу та недоторканність особи, гарантовані Конституцією Польщі.

Питання:

1. Чи може Польща приймати закони, які обмежують права людини відповідно до Конституції?
2. Які права людини гарантовані Конституцією Польщі?
3. Що може зробити суд у разі визнання цього закону неконституційним?

Задача 2: Роль Президента Польщі в системі влади

Ситуація: Президент Польщі має право призначати прем'єр-міністра і розпускати парламент. Однак у разі політичних суперечок Президент намагається призначити свого кандидата на посаду прем'єр-міністра, що спричиняє конфлікт з іншими політичними силами.

Питання:

1. Які повноваження має Президент Польщі згідно з Конституцією?
2. Чи має Президент право одноосібно визначати склад уряду?
3. Як вирішується конфлікт між Президентом і парламентом у питанні призначення уряду?

Задача 3: Судова система та незалежність суддів

Ситуація: Після змін у законодавстві Польщі судді почали заявляти про втручання виконавчої влади в їхню діяльність. Уряд стверджує, що це необхідно для забезпечення ефективності судової системи та боротьби з корупцією.

Питання:

1. Які гарантії незалежності суддів забезпечує Конституція Польщі?
2. Які зміни в законодавстві можуть впливати на незалежність судової влади?
3. Яким чином судова влада Польщі може реагувати на спроби втручання з боку інших гілок влади?

Література:

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
2. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
6. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. Київ: Ваіте, 2021. 528 с.

Тема 16

Основи конституційного права Франції

Питання для самостійного опрацювання:

1. Створення та розвиток П'ятої Французької Республіки та її Конституції 1958 року.
2. Розподіл повноважень між виконавчою, законодавчою та судовою гілками влади у Франції.
3. Роль Конституційної Ради у захисті конституційного правопорядку.
4. Основні права та свободи, гарантовані Конституцією Франції.

Вирішити задачі:

Задача 1: Конституція Франції та права людини

Ситуація: Франція прийняла закон, який обмежує право на свободу зібрань для громадян, якщо органи влади вважають, що ці зібрання можуть бути загрозою для державної безпеки. Це викликало суперечку серед правозахисних організацій, які стверджують, що цей закон порушує права людини, гарантовані Конституцією Франції.

Питання:

1. Які права людини гарантовані Конституцією Франції?
2. Чи може Франція обмежувати ці права у певних випадках?
3. Якими правовими засобами можна оскаржити обмеження права на свободу зібрань?

Задача 2: Роль Президента Франції

Ситуація: Президент Франції намагається провести реформи у сфері охорони здоров'я, але ці реформи потребують значних змін у законодавстві. Парламент не підтримує ці зміни, і виникає політичний конфлікт.

Питання:

1. Яка роль Президента Франції у процесі прийняття законів?
2. Як Президент може подолати конфлікт з парламентом щодо законодавчих ініціатив?

3. Які можливості має Президент у випадку затягування ухвалення важливих законів?

Задача 3: Конституційний рада (Conseil Constitutionnel) та роль судів у Франції

Ситуація: Французький парламент ухвалив новий закон, який обмежує свободу преси. Це рішення викликало протест серед медіа-організацій та правозахисників. Вони звернулися до Конституційного ради Франції для перевірки цього закону на відповідність Конституції.

Питання:

1. Яка роль Конституційного ради Франції в контролі за конституційністю законів?
2. Як Конституційний рада може впливати на закони, що обмежують права людини?
3. Які механізми захисту прав людини застосовує Конституційний рада?

Література:

1. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.

6. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.

Тема 17
Основи конституційного права Японії

Питання для самостійного опрацювання:

1. Створення та розвиток Конституції Японії 1947 року.
2. Роль Імператора та його конституційний статус у політичній системі Японії.
3. Розподіл повноважень між виконавчою, законодавчою та судовою гілками влади у Японії.
4. Основні права та свободи, гарантовані Конституцією Японії.

Вирішити задачі:

Задача 1: Конституція Японії та права людини

Ситуація: У Японії прийняли новий закон, який дозволяє органам влади обмежувати свободу вираження думок в інтересах національної безпеки. Це викликало занепокоєння правозахисних організацій, які стверджують, що закон суперечить Конституції Японії, яка гарантує право на свободу вираження думок.

Питання:

1. Які основні права людини гарантує Конституція Японії?
2. Чи дозволяє Конституція Японії обмеження прав людини в деяких випадках?
3. Як можна оскаржити обмеження прав людини в Японії?

Задача 2: Роль імператора в Японії

Ситуація: Імператор Японії має символічну роль в державі, але виникає питання щодо його повноважень у разі надзвичайних ситуацій, коли необхідне

швидке ухвалення рішень. Виникає суперечка щодо того, чи може імператор брати активну участь у політичних процесах або повинен лише виконувати формальні функції.

Питання:

1. Яка роль імператора Японії відповідно до Конституції?
2. Чи має імператор Японії реальні повноваження в політичному житті країни?
3. Як у Конституції Японії регламентуються обов'язки імператора під час надзвичайних ситуацій?

Задача 3: Конституційний контроль у Японії

Ситуація: Парламент Японії ухвалив новий закон, що дозволяє державі вести військові операції за межами країни. Однак деякі громадяни Японії вважають, що цей закон суперечить Конституції, яка забороняє війни як засіб національної політики.

Питання:

1. Які органи в Японії відповідають за контроль за конституційністю законів?
2. Як Конституція Японії обмежує участь країни у війнах та військових операціях?
3. Як громадяни можуть оскаржити закон, що порушує Конституцію?

Література:

1. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. 183с.
2. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.
3. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.

4. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
5. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що є основним елементом конституції зарубіжної країни?
 - а) Звичаї
 - б) Писані норми
 - в) Політичні партії
 - г) Рішення судів
2. Яка з наведених характеристик не є ознакою конституції?
 - а) Вищий юридичний акт
 - б) Основи організації державної влади
 - в) Регулювання повсякденного життя
 - г) Закріплення прав і свобод людини
3. Яка з країн є прикладом держави з неписаною конституцією?
 - а) США
 - б) Франція
 - в) Велика Британія
 - г) Польща
4. Який з елементів визначає суспільний лад у зарубіжних країнах?
 - а) Економічна система
 - б) Кількість політичних партій

- в) Кількість мовних меншин
 - г) Релігійна свобода
5. Яка з форм державного устрою переважає в більшості країн Європи?
- а) Федерація
 - б) Унітарна держава
 - в) Конфедерація
 - г) Монархія
6. Як в зарубіжних країнах зазвичай захищають права людини?
- а) Лише через місцеві органи влади
 - б) Лише через міжнародні організації
 - в) Через Конституційний суд і органи державної влади
 - г) Через міліцію
7. В якому документі закріплюються основні права і свободи громадян?
- а) Конституція
 - б) Декларація незалежності
 - в) Закони держави
 - г) Судові рішення
8. Який орган державної влади є основним у парламентській республіці?
- а) Президент
 - б) Уряд
 - в) Парламент
 - г) Конституційний суд
9. Яка з функцій політичних інститутів є основною для забезпечення законодавчої діяльності?
- а) Виховання громадян

- б) Здійснення зовнішньої політики
- в) Прийняття законів
- г) Контроль за судовою системою

10. Яка форма держави передбачає наявність обмеженої влади центрального уряду?

- а) Федерація
- б) Унітарна держава
- в) Конфедерація
- г) Деспотія

11. Яка форма держави характеризується відсутністю поділу на регіони з власними повноваженнями?

- а) Федерація
- б) Конфедерація
- в) Унітарна держава
- г) Союзна держава

12. Яка виборча система є характерною для Великобританії?

- а) Пропорційна система
- б) Мажоритарна система
- в) Смарт-система
- г) Система змішаного представництва

13. Що таке референдум?

- а) Вибори до парламенту
- б) Прийняття рішень народом з певних питань
- в) Судове розслідування
- г) Засідання уряду

14. Яка з функцій парламенту є основною?

- а) Формування уряду
- б) Прийняття законів
- в) Міжнародна політика
- г) Судова функція

15. В якій країні парламент складається з двох палат (палати лордів та палати громад)?

- а) Німеччина
- б) Велика Британія
- в) Франція
- г) США

16. Хто є главою держави у президентській республіці?

- а) Президент
- б) Прем'єр-міністр
- в) Парламент
- г) Головний суддя

17. Яка функція глави держави в парламентській системі?

- а) Очолює уряд
- б) Є символом єдності нації
- в) Приймає рішення про законодавство
- г) Виконує судові функції

18. У якій з країн уряд очолюється президентом?

- а) Великобританія
- б) США
- в) Італія
- г) Німеччина

19. Як називається форма уряду, де прем'єр-міністр є головою уряду, а президент — головою держави?

- а) Парламентська республіка
- б) Президентська республіка
- в) Моноцивільна республіка
- г) Політичний режим

20. Хто має право формувати уряд в парламентських республіках?

- а) Президент
- б) Парламент
- в) Уряд
- г) Народ

21. Який орган має вищу судову владу в країні з розвинутою судовою системою?

- а) Конституційний суд
- б) Верховний суд
- в) Місцеві суди
- г) Суди першої інстанції

22. Яка з наведених функцій не належить до компетенції судів у більшості зарубіжних країн?

- а) Винесення вироків
- б) Розгляд конституційних питань
- в) Прийняття законів
- г) Здійснення правосуддя

23. Яка з функцій є основною для місцевих органів влади?

- а) Прийняття загальнонаціональних законів

- б) Охорона національної безпеки
- в) Організація місцевих виборів
- г) Регулювання місцевих питань

24. Яка з форм місцевого самоврядування передбачає значну автономію для регіонів?

- а) Унітарна система
- б) Федерація
- в) Конфедерація
- г) Монархія

25. Як називається основний закон США?

- а) Декларація незалежності
- б) Конституція США
- в) Білль про права
- г) Закон про імміграцію

26. Хто має право скасувати рішення Верховного суду США?

- а) Конгрес
- б) Президент
- в) Верховний суд
- г) Жоден орган

27. Який документ є основним для конституційного права Великобританії?

- а) Конституція Великобританії
- б) Магна Карта
- в) Закони парламенту
- г) Декларація прав людини

28. Хто є главою уряду Великобританії?

- а) Президент
- б) Прем'єр-міністр
- в) Королева
- г) Голова парламенту

29. Як називається основний закон Німеччини?

- а) Закон основ
- б) Конституція Німеччини
- в) Бундесвер
- г) Кодекс прав людини

30. Хто обирає канцлера Німеччини?

- а) Парламент
- б) Президент
- в) Верховний суд
- г) Народ через референдум

31. Як називається конституція Польщі?

- а) Конституція Республіки Польща
- б) Закон про незалежність
- в) Конституція Польської Народної Республіки
- г) Декларація прав людини

32. Яка з функцій є основною для польського Сенату?

- а) Прийняття законів
- б) Розгляд бюджету
- в) Вибір президента
- г) Участь в міжнародних переговорах

33. Як називається основний закон Франції?

- а) Конституція Франції
- б) Закон про права людини
- в) Кодекс правосуддя
- г) Преамбула Конституції

34. Хто обирає президента Франції?

- а) Парламент
- б) Сенат
- в) Народ
- г) Верховний суд

35. Як називається основний закон Японії?

- а) Конституція Японії
- б) Закон про імператора
- в) Білль про права
- г) Закон про права людини

36. Яка з функцій є основною для імператора Японії?

- а) Виконання законів
- б) Очолює уряд
- в) Символ єдності нації
- г) Прийняття міжнародних угод

37. Яка з гілок влади в США має право оголосити закони неконституційними?

- а) Законодавча
- б) Виконавча
- в) Судова
- г) Місцева влада

38. Як називається процес обрання президента США?

- а) Прямі вибори
- б) Колегіальний вибір
- в) Вибори через сенаторів
- г) Вибори через колегію виборців

39. Який орган має право скасувати закон у Великобританії?

- а) Сенат
- б) Верховний суд
- в) Парламент
- г) Монарх

40. Яке значення має термін «парламентська монархія» для Великобританії?

- а) Верховна влада належить парламенту
- б) Королева має абсолютну владу
- в) Влада розділяється між королем та парламентом
- г) Уряд має незалежність від парламенту

41. Як називається законодавчий орган Німеччини?

- а) Бундестаг
- б) Сенат
- в) Рада громад
- г) Парламент

42. Яка з наведених гілок влади має найбільший вплив на законотворчий процес у Німеччині?

- а) Судова
- б) Законодавча

- в) Виконавча
- г) Місцева

43. Яка з функцій Президента Польщі є основною?

- а) Управління урядом
- б) Представлення Польщі на міжнародному рівні
- в) Контроль за судовою системою
- г) Призначення депутатів парламенту

44. Яка роль Сенату в політичній системі Польщі?

- а) Створення уряду
- б) Вибір президента
- в) Перевірка законів, прийнятих Сеймом
- г) Регулювання податкової політики

45. Який орган Франції має право розпустити Національні збори?

- а) Президент
- б) Конституційна рада
- в) Сенат
- г) Кабінет міністрів

46. Як часто у Франції проходять президентські вибори?

- а) Кожні 4 роки
- б) Кожні 5 років
- в) Кожні 7 років
- г) Кожні 6 років

47. Як називається орган, що здійснює судову владу в Японії?

- а) Верховний суд Японії
- б) Конституційний суд Японії

- в) Судова рада
- г) Верховний суд судів

48. Хто має право призначати прем'єр-міністра Японії?

- а) Імператор
- б) Парламент
- в) Президент
- г) Верховний суд

49. Як називається система, в якій держава ділиться на автономні частини з обмеженими правами?

- а) Унітарна система
- б) Федерація
- в) Конфедерація
- г) Централізована система

50. Яка з наведених країн є прикладом парламентської республіки?

- а) США
- б) Франція
- в) Італія
- г) Великобританія

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ЕСЕ

1. Роль конституції у формуванні демократичного суспільства
2. Еволюція конституційного права у світі: порівняльний аналіз
3. Конституція як основний закон держави: порівняння підходів у різних країнах
4. Жорсткі та гнучкі конституції: переваги та недоліки
5. Судовий конституціоналізм: досвід різних країн
6. Форми державного правління: історичні традиції та сучасні тенденції

7. Федерація і унітаризм: конституційні моделі у різних країнах
8. Принцип верховенства права в конституційному праві зарубіжних країн
9. Місцеве самоврядування в конституційному праві демократичних країн
10. Роль політичних партій у конституційній системі зарубіжних держав
11. Конституційно-правовий статус людини і громадянина: міжнародний досвід
12. Соціально-економічні права в конституціях зарубіжних країн
13. Політичні права і свободи громадян: порівняльний аналіз
14. Дискримінація та рівність у конституційному праві
15. Конституційні гарантії свободи слова і преси у демократичних країнах
16. Парламент у системі державної влади: досвід Великобританії, США та Франції
17. Глава держави у президентських і парламентських республіках: ключові відмінності
18. Виконавча влада в зарубіжних країнах: система стримувань і противаг
19. Судова влада як гарант дотримання конституційних принципів
20. Конституційно-правовий статус опозиції в демократичних державах
21. Виборчі системи світу: переваги і недоліки різних моделей
22. Проблеми легітимності референдумів у сучасному конституційному праві
23. Феномен електронного голосування: конституційні виклики і перспективи
24. Пропорційна та мажоритарна виборчі системи: що краще для демократії?
25. Конституційне регулювання політичної реклами і фінансування виборчих кампаній
26. Конституційні суди у світі: функції та механізми діяльності
27. Роль Верховного суду США у формуванні конституційної традиції
28. Конституційний контроль у Європейському Союзі: особливості моделі

- 29.Судовий прецедент як джерело конституційного права у країнах загального права
- 30.Проблеми імплементації рішень конституційних судів у різних країнах
- 31.Особливості конституційного права Великобританії: відсутність писаної конституції
- 32.Конституційна еволюція Франції: від монархії до сучасної республіки
- 33.Основні риси конституційного права Німеччини: досвід Основного закону
- 34.Конституційне право США: вплив Білля про права
- 35.Конституційна система Японії: поєднання традицій та сучасних реформ
- 36.Захист конституційного ладу у період політичних криз
- 37.Конституційно-правові аспекти децентралізації в сучасних державах
- 38.Вплив глобалізації на національні конституційні системи
- 39.Виклики пандемії для конституційного права: міжнародний досвід
- 40.Перспективи реформування конституцій у XXI столітті

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні ознаки Конституції.
2. Класифікація конституцій за різними критеріями.
3. Конституції зарубіжних країн: види та характеристики.
4. Конституційні акти Великобританії та їх значення для конституційного права.
5. Конституція США 1787 року: основні положення та принципи.
6. Роль Конституції Німеччини 1949 року.
7. Конституція Франції 1958 року: принципи та зміст.
8. Конституція Японії 1947 року та її значення для конституційного ладу.
9. Конституція Польщі 1997 року: характеристика та принципи.
10. Загальні принципи конституційного правопорядку.
11. Особливості правового статусу особи в зарубіжних країнах.

12. Система органів влади у зарубіжних країнах.
13. Конституційні принципи організації парламентської влади в зарубіжних країнах.
14. Роль глави держави в країнах з різними формами правління.
15. Особливості функціонування парламентських систем в зарубіжних країнах.
16. Особливості функціонування президентських систем в зарубіжних країнах.
17. Особливості функціонування змішаних систем в зарубіжних країнах.
18. Виборчі системи у зарубіжних країнах.
19. Система судової влади в зарубіжних країнах.
20. Конституційний контроль у зарубіжних країнах: основні принципи.
21. Конституційні основи місцевого самоврядування.
22. Роль політичних партій у конституційно-правовому процесі.
23. Вибори та референдуми в конституціях зарубіжних країн.
24. Правовий статус громадян та іноземців у зарубіжних країнах.
25. Політичні права та свободи в конституціях зарубіжних країн.
26. Особливості правового статусу депутатів та інших публічних осіб у зарубіжних країнах.
27. Уряд у зарубіжних країнах: структура та функції.
28. Міжнародні правові документи у сфері конституційного права.
29. Роль міжнародних організацій у забезпеченні прав людини.
30. Основи конституційного права США.
31. Конституційне право Великобританії.
32. Конституційне право Німеччини.
33. Конституційне право Польщі.
34. Конституційне право Франції.
35. Конституційне право Японії.
36. Роль Конституційного суду у правовій системі Франції.
37. Конституційний суд в Німеччині: повноваження та функції.

38. Конституційний контроль у США: основні принципи та практика.
39. Конституційний контроль у Великобританії: принципи та особливості.
40. Роль імператора Японії в конституційному процесі.
41. Парламентські вибори у Великобританії: система та порядок.
42. Виборчі системи в Німеччині: принципи та механізми.
43. Виборчі системи у Франції: особливості та принципи.
44. Політичні права громадян у конституціях зарубіжних країн.
45. Права і свободи людини та громадянина в Конституції США.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА

Контроль знань з дисципліни завершується заліком та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань здобувачів;
- 2) підсумковий контроль знань здобувачів.

Поточний контроль включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Оцінювання поточної роботи здобувача протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 3) виконання модульних завдань.

Результати оцінювання поточної роботи здобувача в семестрі є підставою для допуску його до складання заліку.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними

формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності здобувачів. Результати оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

Засоби оцінювання результатів навчання

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані задачі, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести в системі БНАУ Moodle.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища,

	факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *тах ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100- бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива к-сть балів	10	30	10	40	10	100

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна база:

Конституції зарубіжних країн

1. United States Constitution. (1787). National Archives. <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>
2. Magna Carta. (1215). British Library. <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>
3. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. (1949). Deutscher Bundestag. <https://www.bundestag.de/gg>
4. Constitution de la République française. (1958). Conseil constitutionnel. <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/constitution-de-1958>
5. 日本国憲法 [Constitution of Japan]. (1947). The House of Representatives of Japan. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/english/constitution_e.htm
6. Costituzione della Repubblica Italiana. (1947). Senato della Repubblica. https://www.senato.it/1025?testo_generico=1
7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. (1997). Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

Міжнародні документи

1. United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
2. United Nations. (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>
3. United Nations. (1966). *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>
4. Council of Europe. (1950). *European Convention on Human Rights*. https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
5. European Union. (2000). *Charter of Fundamental Rights of the European Union*. https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Акти, що регулюють державний устрій окремих країн

1. United Kingdom Parliament. (1911). *Parliament Act 1911*.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/1-2/13/contents>
2. United Kingdom Parliament. (2005). *Constitutional Reform Act 2005*.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/contents>
3. United States Congress. (1791). *Bill of Rights (first 10 amendments to the U.S. Constitution)*. <https://www.archives.gov/founding-docs/bill-of-rights-transcript>
4. Bundestag. (2000). *Gesetz über die Staatsangehörigkeit [Nationality Act of Germany]*. <https://www.gesetze-im-internet.de/stag/BJNR005830913.html>
5. Gouvernement de la République française. (1962). *Loi relative à l'élection du Président de la République au suffrage universel*.
<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006068191>

Джерела конституційного права у країнах загального права

1. U.S. Supreme Court. (1803). *Marbury v. Madison*, 5 U.S. 137 (1803). Library of Congress. <https://www.loc.gov/exhibits/marbury/marbury.html>
2. Supreme Court of the United Kingdom. (n.d.). *Case law on human rights*. <https://www.supremecourt.uk/cases.html>
3. European Court of Human Rights. (n.d.). *HUDOC Case Law Database*. <https://hudoc.echr.coe.int>

Базова література:

1. Бориславська О.М., Заяць І.Я., Різник С.В. Конституційне право зарубіжних держав: навч.-метод. посібн. К. : ІнЮре, 2021. 360 с.
2. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. Ужгород: Видавництво ФОП Брежа А.Е., 2020. 183с.
3. Державне право зарубіжних держав / Автор: О. Панкевич. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 458 с.

4. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». Уклад.: А.А. Гринчак, К.О.Закоморна, О.А.Попрошаєва. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 130 с.
5. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навчальний посібник / за редакцією В. М. Бесчастного; / автори: В. М. Бесчастний, О. Філонов, В. Субботін, С. Пашков. Київ: Знання, 2007. 467 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс. Видання 13-те / Автор: В. М. Шаповал. – Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
7. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник / Автор: А. О. Овчаренко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
8. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / за загальною редакцією Н. В. Мішиної, В. О. Міхальова; автори: І. О. Бондаренко та ін. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 641 с.
9. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри; автори: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, О. М. Лисенко, А. А. Мелешевич. – Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
10. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; автори: О. С. Бакумов та ін. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. – 483 с.
11. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 260 с.

Додаткова література:

1. Гребенюк Д.О. Місце Міжнародного парламентського союзу в процесі еволюціонування парламентаризму. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. Т. 2. С. 56-64.
2. Гребенюк О.В. Організаційні умови формування парламентської служби: досвід зарубіжних країн. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2019. № 6. С. 78-85.

3. Дубас В. Європейські стандарти сучасного парламентаризму (за позиціями Європейської комісії «За демократію через право»). *Український часопис конституційного права*. 2019. № 2. С. 62-75.
4. Зварич І.Т., Зварич О.І., Дутчак Ж.І. Парламентський контроль у контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2019. Т. 3. № 5. С. 46-59.
5. Зварич О.І. Європейський парламентаризм: становлення та тенденції розвитку. *Вісник Ужгородського університету*. Серія Право. 2020. Т. 5. № 1. С. 123-130.
6. Іванов А. В. Роль глави держави в системі органів державної влади зарубіжних країн. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2014. Вип. 3. С. 89-102.
7. Ковальчук Н. В. Функції та повноваження глави держави в зарубіжних країнах. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2015. Вип. 5. — С. 68-81.
8. Копейкін В. В. Повноваження глави держави в зарубіжних країнах. *Конституційне право: теорія і практика*. 2018. № 2. С. 56-67.
9. Мельник І.В. Конституційно-правова відповідальність глави держави в зарубіжних країнах. *Право України*. 2016. № 1. С. 12-25.
10. Сидоренко О.О. Глава держави в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Право. 2017. Вип. 1. С. 34-45.
11. Терещук М.М. Актуальні питання відповідальності уряду в сучасних республіках. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. №30. С. 51-54.
12. Терещук М.М. Інститут відповідальності глави держави в парламентських монархіях. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 2. С. 56-59.
13. Терещук М.М. Різновиди монархічної форми правління: порівняльна характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць*. 2007. Вип. 38. С.143-147.

14. Терещук М.М. Різновиди республіканської форми правління: порівняльна характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. праць. 2006. Вип. 33. С. 72-78.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України — <http://www.rada.gov.ua>
2. Президент України — <http://www.president.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України — <http://www.kmu.gov.ua>
4. Конституційний суд України — <http://www.ccu.gov.ua>
5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини —
<http://www.ombudsman.gov.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського —
<http://www.nbuv.ua>
7. Національна юридична бібліотека — http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html
8. Юридична література — <http://pravo.biz.ua>

Навчальне видання

Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для здобувачів спеціальності 081 «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Терещук Микола Миколайович

Комп'ютерний набір: М.М. Терещук

Підписано до друку _____

Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01